

Saksutredning:

HØRING FORSKRIFT OM UTFISKING AV RØMT OPPDRETTSFISK

Trykte vedlegg: Kopi av utkast til forskrift

Utrykte vedlegg: Høringsbrevet ligger på

http://www.regjeringen.no/nb/dep/nfd/dok/horinger/horingsdokumenter/2014/Hoyring_snotat-om-fellesansvar-for-utfisking-av-romt-oppdrettsfisk-.html?id=767320

1. Bakgrunn:

Nærings- og fiskeridepartementet har sendt på høring forslag om forskrift om fellesansvar for utfisking av rømt oppdrettsfisk. Departementet ber høringsinstansene spesielt om å kommentere regionale konsekvenser av høringsforslaget. Høringsfrist er 30.11.2014.

Det er grunn til å tro at rømt oppdrettslaks genetisk kan påvirke villaksstammene. Den rådende hypotesen er at dette bl.a. reduserer den enkelte laksestamme sin evne til å tilpasse seg de lokale forholdene. Det er etablert en visjon om 0-rømming og næringen har arbeidet gjennom flere år med innføring av tekniske krav til oppdrettsanlegg og driftsrutiner for å forebygge rømming. Andre metoder for å stanse den genetiske påverkningen kan være å bruke fisk som ikke kan forplante seg (steril fisk), og å fjerne rømt fisk fra elva (utfisking).

Prinsippet om at forurensere betaler, jf. forurensingsloven, er i dag vanskelig å følge opp i de tilfellene en ikke kan slå fast hvem som eier den rømte fisken. I påvente av utprøving og implementering av nasjonal standard for merking av oppdrettsfisk, må det på plass en ordning for å finansiere utfisking der det ikke er en identifisert eier til fisken. Det er i dag ikke pålagt merking av oppdrettsfisk, m.a. fordi teknologi og nasjonale standarder ikke er ferdig utviklet.

I høringsforslaget ligger det forslag om at det skal være havbruksnæringen i fellesskap som i disse tilfellene må dekke kostnadene med utfisking.

2. Problemstilling:

Rogaland fylkeskommune er invitert til å avgi høringsuttalelse til «Forskrift om utfisking av rømt oppdrettsfisk.»

3. Saksopplysninger:

Fiskeri- og havbruksnæringens landsforening (FHL) har i dag et miljøfond basert på frivillig deltakelse. Selskaper som representerer omtrent 90 prosent av den totale produksjonskapasiteten i norsk havbruk deltar her.

Basert på dialog med FHL vil departementet foreslå å videreutvikle denne ordningen og gjøre den obligatorisk for alle. Dette, i stedet for å opprette en parallell struktur i regi av det offentlige, eller å pålegge havbruksnæringen en ny avgift for å finansiere utfiskingstiltak.

Dette innebærer at arbeidet som miljøfondet i dag gjør når det gjelder utfisking blir løsrevet fra miljøfondet til FHL, og går over til å være en sammenslutning for hele havbruksnæringen med egen regnskapsføring og med oppgaver pålagt av styresmaktene.

Næringen får selv ansvar for å organisere og forvalte de praktiske, juridiske og økonomiske sidene av arbeidet med å gjennomføre pålagte tiltak for å fjerne rømt oppdrettsfisk.

Ordningen vil være basert på overvåking av rømt oppdrettsfisk i regi av det offentlige. Dette skal være med på å sikre faglig kvalitet på grunnlaget for innkreving av avgift og krav om tiltak. Det er Havforskningsinstituttet gjennom «Nasjonalt overvåkings-program for rømt laks i vassdrag» som har fått oppdraget med å gjennomføre overvåkingen. Det er lagt opp til årlig overvåking av om lag 100 lakseelver av totalt litt over 400 stk. Det vil si at ikke alle elvene blir overvåket. I Norge har vi 52 nasjonale laksevassdrag og 29 nasjonale laksefjorder. I Rogaland har vi Kysten Jæren – Dalane med Bjærkreimselva, Ogna, Håelva og Figgjo samt Sandsfjorden med Suldalslågen, som er vedtatt som nasjonale fjorder eller nasjonale vassdrag. I tillegg har vi andre lakseførende elver som ikke har nasjonal verdi. Vi er ikke kjent med om, eventuelt hvilke elver i Rogaland, som vil bli overvåket.

I ordningen er det lagt opp til at havbruksnæringen selv får ansvar for å sette i gang tilfredsstillende tiltak for å få ned innblandingen av rømt oppdrettsfisk. Samtidig er det, gjennom at styresmaktene deltar i styret, åpnet for en kontinuerlig dialog om hvordan sammenslutningen håndterer ansvaret sitt. Om dette ikke gir tilfredsstillende resultat, vil en vurdere organisering av sammenslutningen på nytt.

4. Fylkesrådmannens vurderinger:

Det kan i dag, uten synlig merking på fisken, være vanskelig å skille villaks fra oppdrettslaks. I høringsforslaget mener en likevel at det er realistisk å plukke ut 60-90 prosent av oppdrettsfisken ved visuell kontroll på elvebredden. Erfaringen fra f.eks. fra Møre og Romsdal i 2012 viser at dette ikke alltid er like lett. Av 16 oppdrettsfisk som ble fisket ut av elv, viste det seg at bare en stammet fra oppdrett. Dette viser at det er en stor utfordring å skille oppdrettsfisk fra villfisk, selv for folk med erfaring. Det betyr at næringen må gjennomføre grundig og god opplæring av de som skal gjøre utfisking i elvene.

Departementet peker på at når slike tiltak skal settes i verk, bør en søke å få til høyere grad av rett identifisering enn 60 prosent. Fylkesrådmannen mener at det er

viktig at en legger målet for treffsikkerhet høyt. I visse elver er tallet på gytefisk i utgangspunktet så lavt at om en i tillegg beskatter stammen med feiluttak av gytemoden villfisk, vil dette kunne få innvirkning på produksjon av yngel. For å hindre at dette skjer, må oppdrettsfisken vere fysisk merket (og i tillegg f.eks. ha elektronisk eller genetisk merking) av fisken.

I høringsframlegget er det foreslått at de oppdretterne som merker fisken sin, kan få fritak fra avgiften. Dette innebærer at fritak for å betale avgift må være med forutsetning om en form for fysisk merking av oppdrettsfisken. Departementet ber særlig om høringsinstansene sitt syn på dette.

Fylkesrådmannen er positive til dette. Forskriften er teknologi-nøytral, men sporingen som blir benyttet må uomstridt innebære at rett selskap kan identifiseres. Det betyr at oppdretter selv kan velge metodikk.

Dette vil være et insitament for næringen til å teste ut og høste erfaring med merking av større mengder fisk. En vil da kunne erfare om dette kan fungere i praksis og en vil få vurdert det i forhold til fiskevelferd. En vil også kunne få svar på om den ekstra håndteringen av fisk grunnet merkingen, fører til mer sykdom, dårligere tilvekst osv. For at slike erfaringer skal bidra til å finne de beste metodene, kan det stilles krav til oppdretterne om at dette blir dokumentert som et grunnlag for å få fritak for avgift. Dette vil igjen bidra til å finne de beste metodene.

Departementet foreslår å sette definerte grenseverdier for når innslaget av rømt oppdrettslaks er så høyt at det skal settes i gang utfisking og når innslaget er så lavt at tiltak ikke er nødvendig. Grenseverdiene skal samsvare med verdiene som er sett i Kgl. res. om kvalitetsnorm for villaks. Fylkesrådmannen peker på at det bør gjøres en vurdering av hva dette i praksis vil bety for hver enkelt elv basert på elven sine spesielle utfordringer.

Forskriften stiller ikke krav til at tiltaket skal settes i verk. Grunnen er at under planleggingen må en vurdere valg av utfiskingsmetode. Metoden må tilpasses det enkelte vassdraget og den enkelte bestand, og ta hensyn til virkninger og kostnader – det vil si at nytten av tiltaket må veies opp mot kostnadene.

Fylkesrådmannen mener at så mye som mulig av planleggingen må være gjort på forhånd, slik at utfisking, om en finner dette rett, kan settes i verk straks det er påvist rømt fisk. En må da på forhånd f.eks. ha definert hvem som skal varsles, kontaktpersoner for de ulike elvene, ha gjennomført en evaluering av metodikk for utfisking tilpasset hver elv og årstid, samt størrelse på rømt fisk og lignende. Dette stiller og større krav til elveeierne og en god nok organisering av elveeierlagene.

Videre må det også stilles krav om å verifisere at det faktisk er oppdrettsfisk som blir tatt opp ved utfisking. Særlig er dette viktig i tiden før systemet og ulike typer merker

er utprøvd og evaluert. Det er derfor etter vårt syn nødvendig å utarbeide en tiltaksplan for hver enkelt elv på forhånd.

Departementet forutsetter god kommunikasjon med denne ordningen. Fylkesrådmannen legger derfor til grunn at oppdrettsnæringen og forvaltningen må ha en god dialog med elveeierlagene og den enkelte grunneier i elva der det er nødvendig.

I høringsforslaget er det i et grovt overslag vist til at de årlige utgiftene til utfisking kan ligge et sted mellom 15 og 25 millioner kroner. I starten må dette kreves inn og dekkes av samenslutningen, men når merking og sporing etter hvert er på plass, skal kostnadene for samenslutningen bli redusert i takt med at samenslutningen krever regress av kjent eier av oppdrettsfisk. Det ligger derfor til rette for at ordningen etter hvert faller bort, og at den som har ansvaret selv må koste utfiskingen. Fylkesrådmannen tror dette vil bidra til å motivere næringen for ytterligere å arbeide for å oppfylle visjonen om nullrømming.

Det er fra flere hold reist krav om at en må merke all oppdrettsfisk selv om merking av oppdrettsfisk i seg selv verken reduserer risiko for rømming eller konsekvensen av rømming. Foreløpig står ikke kostnadene med de eksisterende merkemethodene i forhold til nytten av å kunne spore fisken tilbake til det ansvarlege selskapet, eller aller helst spore tilbake til lokaliteten.

Fylkesrådmannen finner det positivt at en legger til rette for at næringen kan prøve ut og høste erfaring med sporing og merking av fisk. Vi er samtidig klar på at de nasjonale styresmaktene må sette felles nasjonale standarder som sikrer kvalitet og sikker merking.

5. Konklusjon:

Fylkesrådmannen støtter i hovedsak forslaget til forskrift om fellesansvar for utfisking av rømt oppdrettsfisk.

Fylkesrådmannen mener at det er viktig at en legger et høyt mål for treffsikkerhet når det gjelder å skille villaks og oppdrettslaks. Dette for at feiluttak av villfisk ikke skal få negativ innvirkning på produksjon av yngel. For å hindre at dette skjer, må oppdrettsfisk være fysisk merket. Det må være et mål om å lage nasjonale standarder for merking og sporing.

Det er etter vårt syn også viktig å lage en handlingsplan for hver enkelt elv slik at en raskt og effektivt kan komme i gang med utfisking når dette blir vurdert rett i forhold til kost-nyttevurderinger.

Fylkesrådmannen er positive til at oppdretterne som merker fisken sin, kan få fritak fra avgiften. Dette vil vere et insitament for næringen til å teste ut og høste erfaring

med merking av større mengder fisk. En vil da kunne erfare om dette kan fungere i praksis og en vil få vurdert det i forhold til fiskevelferd.

En vil også få svar på om den ekstra håndteringen av fisken grunnet merkingen, fører til mer sykdom, dårligere tilvekst osv. For at disse erfaringene skal bidra til å finne de beste metodene, må det stilles krav til oppdretterne om at dette blir dokumentert. Dette kan knyttes til motytelse, om at de slipper avgift.

Det må stilles krav om å få verifisert at det faktisk er oppdrettsfisk som blir tatt opp ved utfisking. Særlig er dette viktig i tiden før systemet og ulike typer merker er utprøvet og evaluert.

Fylkesrådmannen synes det er et viktig signal at næringen selv, etter prinsippet om at forurensere betaler, går inn for en obligatorisk fondsordning som sørger for å fiske ut rømt oppdrettsfisk fra hardt rammede elver. Dette er et samfunnspolitisk viktig signal fra oppdrettsnæringen, og det er viktig i vår region med noen nasjonale lakseelver og laksefjorder.

Forslag til vedtak:

1. Rogaland fylkeskommune støtter forslaget til forskrift om fellesansvar for utfisking av rømt oppdrettsfisk.
2. Fylkeskommunen finner det positivt at en legger til rette for at næringen kan prøve ut og høste erfaring med sporing og merking av fisk. Dette er et samfunnspolitisk viktig signal fra oppdrettsnæringen.
3. Det må settes et høyt mål for treffsikkerheten når det gjelder å skille villaks og oppdrettslaks. Dette for at feiluttak av villfisk ikke skal få negativ innvirkning på produksjon av yngel. Det må være et mål å lage nasjonale standarder for merking og sporing.
4. Det må stilles krav om å få verifisert at det faktisk er oppdrettsfisk som blir tatt opp ved utfisking. Særlig er dette viktig i tiden før systemet og ulike typer merker er utprøvd og evaluert.
5. Det er viktig å lage en handlingsplan for hver enkelt elv slik at en raskt og effektivt kan komme i gang med utfiskingen når dette blir rett i forhold til kost-nyttevurderinger.
6. Rogaland fylkeskommune er positive til at oppdretterne som merker fisken sin, kan få fritak fra avgiften. For å få erfaringer med om den ekstra håndteringen av fisken grunnet merkingen, fører til mer sykdom, dårligere tilvekst osv., kan det stilles krav til oppdretterne om at dette blir dokumentert som et grunnlag for få fritak for avgift. Dette vil igjen bidra til å finne de beste metodene.

Trond Nerdal
fylkesrådmann

Norvald Skretting
næringssjef

Dette dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ingen signatur.